

FÉNYKÉPÉSZETI LAPOK.

HAVI KÖZLÖNY.

III. évfolyam.

10. szám.

Kolozsvár. Október. 1884.

SZERKESZTI ÉS KIADJA: VERESS FERENCZ.

A chemia.

— Rottmann Farkastól. —

(9-ik folyt.)

Higany (Hg) v. s. = 100; f. s. : 13·6.

Ez az egyedüli fém, mely a közönséges hőmérséknél is folyós, ezért és szép fehér ezüstszíneért nevezték el hydrargyrumnak, azaz vízvezüstnek. Hogy 40°-nál C. sz. megfagy és hogy 360°-nál C. forr azt is tudjuk már. A levegőn, sőt a vízben is megtartja fényes felületét, és oxydját csak meg kell melegíteni, hogy az oxygenen túl adjon; e tulajdonságaiért sorozták a nemes érczek közé.

Hígított salétromsavban feloldva, csak salétroms. higanyoxydul fejlődik (Hg_2O , $\text{NO}_3 + 2\text{HO}$). E sót, ha nagyobb mennyiségű vízben oldjuk, az oldat zavaros lesz, mert a só egy része mint a ló, vagy félsavas só oldhatatlan testként válik ki és csapódik le, egy része azonban oldva marad. Cseppentsünk ez oldat egy részéhez néhány csepp marókalioldatot, s nehéz fekete csapadék támad, melyet kimosva és kiszárítva nem átlátszó üvegbe kell tennünk, mert a fénytől felbomlik oxygenné és higanynyá. E csapadék hogy alakul, könnyen megérthető: a marókali elragadja a salétromsavat és mint könnyen oldható só a folyadékban oldva is marad, a higanyoxydul pedig, mert nem oldható, kiválik. A fent említett oldatnak egy részéhez csepegtessünk sósavat vagy konyhasó-oldatot és megint egy, de fehér csapadékot nyerünk, ez higanychlorür, mely teljesen oldhatatlan só; neve; Mercurius dulcis, vagy calomel.

Egy csészébe töltsünk salétromsavat és oldjunk fel abban higanyt, hanem oldása után hagyjuk az oldatot néhány perczig forrni; az első kísérlethez képest, egész más sót fogunk nyerni, t. i.

salétroms. higanyoxydot (HgO , NO_2); mert a melegtől a higany még egyszer annyi oxygent tud fölvenni, mint a hidegben. Ez oldatból egy cseppel dörzsöljünk szét egy darab rézpénzen, a higany ki fog válni és a rezet megfehéříti; és miért válik ki a higany? mert a réznek nagyobb vegyrokonsága lévén a salétromsavhoz, ezt a higyantól elragadja, és így nem maradhat semmi a mi a higyant oldatba tartsa, tehát ki kell válnia.

Mártsunk a fent említett oldatba ecsetet és huzzunk vele egy vonalt sárga rézlemezre, egy-két percz mulva kísértsük meg a lemezt a vonalnál hajlítani, és e helyen úgy el fog törni, mintha el lett volna vágva. Itt ugyanaz történik, a mi a vörös réznél, t. i. a czink — mert a sárga réz, czink és vörös réz keveréke — vonja magához a savat, mert a czinknek még nagyobb vegyrokonsága van a sal. savhoz; de ezen kívül a higany a czinket még foncsorozza is, s így magyarázható a sárga réz törékenysége.

Higanyoxyd (HgO); csöppentsünk salétroms. higanyoldathoz marólúgot és pirossárga csapadék támad, ez a higanyoxyd.

Higanychlorid (Hg Cl) ezt a tőlünk igen jól ismert sót, leginkább úgy készítik, hogy kéns. hig. és chlornatriumot kevernek össze, e keveréket sublimáltatják, a higanychlorid átmegy és a retortába kéns. natr. marad.

Salétroms. higanyoxydul - oldatból a jodkali higanyjodürt, oxyd- vagy chlorid-oldatból pedig higany-jodidot csap le. Ez utóbbit jól ismerjük, mivel hogy jodkaliumoldatban feloldva adja a hatalmas matriceerősítőt.

Kén és higany adják a szép vörös festéket a cinobert (HgS). Ebből, a természetben meglehetősen mennyiségben előforduló ásványból készítik a higyant, hogy miképen, ez egyszerű kísérlet megmagyarázza: Kevés cinobert tegyünk kés lapjára és melegítsük meg, a vas magához vonja a kényt és a higany kiválik.

A higany a legtöbb fémekkel a hidegben is keveredik, e keverékeket foncsoroknak nevezzük, ilyen a czinfoncsor, a melylyel az üveglemezt behúzza adja a tükröt.

Ez üst , argentum (Ag), vegysúlya = 108; fajs. = 10.5.

Az ezüst egy oxydult (Ag_2O) és egy oxydot (AgO), de még egy superoxydot is (AgO_2) alkothat.

Salétroms. ezüstoxyd: ezt ki ne ismerné? hiszen alig van talán fényképész, a ki e sót ne tudná elkészíteni; nem kell itt egyebet tennünk, mint tiszta ezüstöt salétromsavban feloldani, hogy a kívánt präparatum készen legyen. De ha kevert ezüsttel van dolgunk, a munka egy kissé combináltabb. Részemről a legrövidebb és a legolcsóbb utat választom mindig. Tiszta salétromsavban oldom fel az ezüstdarabokat és az oldatot lepárolni hagyom, midőn mindaddig he-

vitem, míg a salétroms. réz fel nem bomlott, melyet arról lehet megismernünk, hogy salétromossavas gőzök többé nem fejlődnek; ekkor kihűlni hagyván, vízben oldom fel megint. Most keresztül filtrálok és a filtratot ismét lepároltatom és olvasztom. Az elmélete ez: a hőben a salétromsavas réz meg nem állhat, tehát felbomlik, ellenben a salétromsavas ezüst, mivelhogy vizet nem tartalmaz, tovább állja ki a hőt. Igen természetes, hogy a filtrumon csakis az ezüstsó megy át, holott a rézoxyd abban — a filtrumban — marad. A képlete ez: (AgO, NO_5) vagy (Ag, NO_5) , a mi egyre megy.

Chlor, jod és bromezüst ($Agcl$), (Agj), ($Agbr$). Higított salétroms. ezüstoldathoz cseppentsünk egy-két csepp konyhasóoldatot, s fehér csapadék támad, ez chlorezüst; mely hogy a fénytől reducálódik: minden fényképész tudja; hiszen az egész másolóprocessus majdnem ezen alapszik; a mondott kísérletet ismételjük, de jod vagy bromkalioldattal, szintén csapadékot fogunk kapni, t. i. jod vagy bromezüstöt; hogy e két anyag az előbbeninél még érzékenyebb, szintén mindnyájan tudjuk. Ezen alapszik a fényképészeti levétel. Cseppentsünk ezüstoldathoz ammoniumkéneget és fekete csapadékot fog eredményezni; ez kénezüst (Ag_s). A fixáló folyadékokból így nyerhetjük vissza az ezüstöt.

Ezt az ezüstkéneget igen könnyű reducálni, mert ha száraz szénsavas kalival összekeverjük és egy tégelybe téve erős tűzbe helyezzük, a kalium a ként magához vonja; a szénsav pedig két okból illan el, először is az ezüstnek kellene élenyülni, hogy mint összetett test, az összetett szénsavval egyesülhessen, de az ezüst nem oly könnyen élenyül; másodsor még ha tán fejlődnek is szénsavas ezüst, a nagy hőfok minden bizonynyal felbontaná azt.

(Folyt. köv.)

A positiv-képekről

(Folytatás.)

XVI.

Fénykép¹ „Ivorine“-ra.

Ilyen nevezet alatt készült positiv-képekről tesz említést az egyik angol szaklap, mely nem egyéb, mint a régi „Eburneum“-eljárásnak megújítása. Ez különbömben a következő:

Közönséges tiszta fehér gelatine-t oldunk föl vízben szirup-vastagságra s ebbe annyi ólomfehért vegyítünk, míg teljesen fehér füstékszerű lesz. E közben sima és tiszta tükörlapot vagy aetherben feloldott viaszszal, vagy pedig

zsírlappal dörgölünk be, úgy hogy ezek akármelyikének nyoma is alig lássék. Ilyen lapokat, a fehérre főstött gelatine mennyiségéhez képest, tetszés szerinti nagyságban és mennyiségben készíthetünk előre. A lapokat, mielőtt behuznók, gyöngén megmelegítjük; azután vízirányos polczra teszszük s annyi fehérre főstött gelatine-t töltünk rá, hogy rajta ez $1\frac{1}{2}$ mm. legyen. Mikor pedig már meghegedett, vagyis megkocsonyásodott száradás végett portól ment és léghuzamos helyre teszszük. De hogy a réteg a lapról idő előtt föl ne válhassék, 18—20°-nál (R. sz.) melegebb helyen ne szárítsuk a lapokat. Ha a réteg a lapon mindenütt egyenletesen kiszáradt: a réteget a lap szélénél éles késsel körülvágjuk s az üveglapról lehuzván, tiszta papiros közé teszszük s valami néhez súlylyal lenyomtatjuk.

Az angol leírás ez eljáráshoz pigment-képeket ajánl; de minthogy a pigment-képek készítésével nálunk nagyon kevesen foglalkoznak, tehát ezek helyett chlorezüst-collodiummal készített diapositiv-képeket ajánlunk; nemcsak azért, mert ezek előállítása sokkal könnyebb, hanem azért is, mert amazoknál finomabbak. Lapunk első évi folyamában „Gyakorlati photokeramika“ cz. cikksorunkban (a 150-ik oldalon) terjedelmesen közöltük, hogy az ilyen képeket milyen módon kell készíteni. Hogy pedig e képek állandósága kifogástalan lehessen, — a mit az idézett helyen leírtunk — azokat porföstekekkel is készíthetjük; de mert ez az eljárás is sok tanulmányt kíván, maradjunk a chlor-ezüst-collodiumos képek készítése mellett. Az ilyen képet, miután az ismertett aranyozóban megszíneztük, a víz színére helyezzük s alája megfelelő nagyságú fehérre főstött gelatine-réteget csuszítatván, a vízből kihalászzuk és megszáritjuk. Az ilyen képek feltűnően finomak s úgy tűnnek föl, mintha elefántsontra volnának készítve. Tetszés szerint készíthetjük vastagabbra vagy vékonyabbra a szerint, a mint a fehér gelatine-ból többet vagy kevesebbet töltünk a tükörüveglapra. Hogy pedig a réteg nagyon törékeny ne lehessen és melegben össze ne kunkorodhassék: kevés glycerint adunk az olomfehéres gelatine-oldathoz.

XVII.

Cellerier Lajos eljárása.

Azt hiszzük, hogy olvasóink között nincsenek olyanok, kik ez eljárást ne ismernék, vagy legalább ne hallottak volna valamit a genfi Cellerier „színes positiv-képek“ név alatt ismert eljárásáról, mely képek annak idejében nagy port vertek s ennek ködjében bukdácsolva sokan hiszik még most is, hogy ez eljárással csakugyan lehet színes képeket vegyi úton előállítani. Bizony jó is volna! Ámde attól, hogy színes képeket vegyi úton állíthassunk elő, talán még nagyon távol állunk; meglehet azonban, hogy mire e soraink napvilágot látnak, már rájött valamely fekete művész éppen olyan esetlegesen, miként a harminczas évek vége felé Daguerre-nek szemébe ötlött a kávéskalan korrajza a jodirozott ezüstös rézlemezen... Ah mily szép és nagyszerű lenne, ha a XIX. évszáz sírja szélén egyéb világraszóló találmányával a színes fényképek készítését is örökül hagyhatná a következő évszáznak!...

No de ne térjünk át a képzelet földjére, hanem lássuk, hogy Cellerier eljárása tulajdonképen miben áll? Erre igen tapintatosan felelt meg az ügyes Skolik és Luckhart, s most közelebbről egy olyan collegánk, ki Cellerier-től annak titkos eljárását azzal a kikötéssel vásárolta meg drága pénzen, hogy az eljárás titkát elárulni ne merje senkinek sem. Mivel pedig ez eljárás valami úton-módon most már nyílt titokká vált — elmondja, hogy csakugyan igaz, hogy előbb negativ-képről halvány nyomat készül s miután ezt állandósítottuk és kiszíneztük, ismét chlorezüstözzük; ekkor ismét a negativra tevén, teljes erővel sötétítjük és végül színeztvén, állandósítjuk.

Azon, hogy ily módon nagyon szép képek állíthatók elő, legkevésbé sem kételkedünk; de hogy ezek a rendes chlorezüstös papirosra készült képeinknél állandóbbak volnának, — a mint ezt Cellerier is állítja — éppen nem lehetjük. Lássuk azonban közelebbről, hogy milyen eljárással készíthetnénk hasonló képeket.

Ehhez az eljáráshoz, éppen mint a chromo-photographiához, sem tájképről, sem pedig csoportosított sok alakról készült negatívot, megfelelő jó sikerrel, nem alkalmazhatunk. Legjobb, ha egyes alakról tetszés szerinti nagyságú negatívot veszünk, s erről közönséges chromezüstös papirosra gyöngé képet nyomtatunk, vagyis fél olyan erejét, mint a milyen a positiv-kép rendesen szokott lenni. Ezt szokás szerint kimossuk, gyöngén aranyozzuk s állandósítása után megszáritván, olyan füstékekkel színezzük ki ügyesen, mely füstékek a további áztatás alatt legkevésbé változáson mehessenek keresztül; tehát anilin-füstékeket kell alkalmaznunk lehető vékonyan, hogy — áztatás közben — a kép konturjain kívül a papiroson ki ne terjedhessen. Ezután a képet 1 : 20 arányú chlorammonium-oldaton két perczig usztatjuk s megszáradásával 1 : 16 arányú ezüsfördön tartván, száradni hagyjuk. Most ha a kép — tojásfehéres lévén — összegömbölyödött: óvatosan kisimítjuk s a negativra úgy helyezzük, hogy a körrajz mind a kettőn egymást teljesen fódhesse; azután a világosságon kívánt minőségig sötétedni hagyván, a már ismert módon kezeljük.

Magától érthető, hogy minél erősebb a második sötétítés: a felhordott alapszínnek annál kevésbé lehetnek hatásosak; sőt ha a kép nagyon sötétre volt copirozva: a gyöngébb színek, különösen kisdud képeknél (pl. kék szem, halvány piros ajak stb.) el is enyésznek. Azért ezzel az eljárással inkább csak nagyobbféle képek sikerülnek meglepő szépen.

Ennél az eljárásnál különösen arra kell ügyelnünk, hogy mikor másodszor copirozzuk a negativ körrajza a positivon levővel találjon; ez pedig akkor nem szokott sikerülni, midőn a positiv-kép nincs elég jól kiszáradva, mert ekkor a negativnál nagyobb lesz. Vagy pedig akkor, ha a papiros — nem lévén tojásfehérynys — az első száradáshoz képest másodszor nem volt egyenletesen száritva. Tehát a fűrésztések után a száradásoknak egyenleteseknek kell lenni.

Már most ha ezt az eljárást a fentebbi (XVI.) pont alattival összevetjük, úgy találjuk, hogy ezzel is hasonló minőségű szép képet állíthatunk elő, ha t. i. a chlorezüst-collodiumos kész képet — mielőtt a fehérre füstött száraz

gelatine-lemezre huznók — előbb finom lackföstékkal (milyenekkel a vetíteni való képeket szokás színezni — kiföstjük s úgy huzzuk rá, hogy színezett oldala lehessen a gelatine-lemezen; ekkor a kép a collodium és a gelatine-réteg között lévén, az első eljárásnál nemcsak állandóbb, hanem hatásosabb is; továbbá itt kimarad a második copirozás s ezzel az az eshetőség is, hogy a contour egymást nem födvén, kettős, vagy legalább sugáros kép nem készülhet.

Ilyen képeket chlorezüst-gelatine-emulsiós száraz lapokra is biztosan készíthetünk, úgy hogy mielőtt a tükörsíma üveglapot chlorezüst-gelatine-emulsióval behuznók, aether-sulphuricusban feloldott viasszal döngöljük be. Ezek után akár sajtóban, akár pedig este két lángú petroleumlámpánál 3—5 mprnyi világítás után idézzük elő. Sőt nemcsak chlorezüst, hanem bromezüst-gelatine-emulsiós lapokra is sikeresen állíthatunk elő képet vasoxalat-előidézővel.

Az akármelyik módon előállított képet transparens lackföstékkal kiszínezzük, s miután megszáradt, vízmértékes állványra helyezzük s annyi fehérre föstött gelatine-t töltünk rá, hogy az 1—2 mm. vastagon legyen rajta. Ha azután a réteg megszáradott, a már ismert módon körülvágjuk s a gyönyörű szép képet az üveglapról lehuzzuk. Ezekből láthatjuk tehát, hogy a nagy port vert Cellerier-féle új és titkos eljárásban úgy szólván alig van valami új.

(Folytatjuk.)

Veress Ferencz.

A fényképészeti műérzék fejlesztéséről.

(Eszmecsérék.)

(Vége.)

Az a hátránya is van a műérzéknek ily magán szorgalom útján történő fejlesztésének, hogy sokkal több időt pazal el a tapintatlan kezdő kísérletekre és próbálgatásokra, mint a mennyi alatt gondos mesterek vezetése mellett régen szert tehetett volna már biztosan dolgozó és szakunknak minden körében használható kifejlett érzékre.

Ez a vaktában végzett kísérletezés, különösen ha kitartás sincs hozzá, a mellett hogy legtöbbször elveszi a kezdők kedvét a további munkától, még azzal a veszéllyel is jár, hogy ifjú éveiket pazarolják el minden nagyobb sikerű eredmény nélkül, mert a sok tapogatódzás, kapkodás, próbálgatás és rendszertelen gyakorlat miatt csak késő férfikorukban szedhetik fáradságuknak nem is mindenkor ízletes gyümölcsét.

Van azonban a magán szorgalomnak is széles munkaköre ezen a téren, ha t. i. jó vezetőt követünk. Az már azután teljesen mindegy, akár egy ide vágó jeles szakmunka lesz irányadónk, akár pedig valamely értelmes és tapasztalatokban gazdag idősebb mester nyújt utasításokat. A jó szakmunka hosszas és sok oldalú olvasottság eredménye, néha még több gyakorlati kísér-

let elméletbe foglalása, mert a szerző előlegesen tanulmányokat szokott tenni az ily szakmunka megírásához, s nem is tehető fel róla, hogy csak a maga eszméit tárja olvasói elé, mert ezen a téren teljesen önálló és minden ízében eredeti munkával föllépni nem lehet, de nem is szabad. Itt universalis törvények dirigálnak s csakis ezeknek a részletes munka körül való érvényesítése enged meg némi individualis eredetiséget.

Magától érthető, hogy az ilyen elméleti munkát a gyakorlatban végig kell kísérteni, hogy annak helyes elveiről mi is, és pedig közvetlen tapasztalásból meggyőződhesünk. Az ily szakmunka feladata lenne különben pontos utasítást adni arra, hogy a gyakorlati fényképészet köréből minő eszközöket lehet s miként kell ezeket felhasználni a műérzék fejlesztéséhez. Ámde itt az a nehézség áll elő, hogy ilyen magyar szakmunkát bizony hiába keresne valaki irodalmunkban.*) Kénytelenek tehát a tanulni vágyók idegen nyelvű munkák után nézni. Német nyelven majdnem minden fényképész beszél, de alig hiszem, hogy 50% megérti közülük a csavart gondolatmenetű német aesthetikát; már pedig — a mennyire legalább én tudom — efféle munka népszerű nyelven ott sem jelent meg, mert nem is lehet ezt oly pongyola-stilusban tárgyalni, hogy azt iskolai előkészület nélküli kezdők is megérthessék. Az aesthetika rendes nyelvén írt szakmunkákhoz kell tehát fordulni (Éder stb.) és ezeket böngészni, hogy némi tiszta (?) fogalmaink lehessenek a tárgyról. De hát ha nem értik meg minden részben az idegen nyelvű könyvet, vajjon producálhatnak-e jó eredményt? Innen van a sok tapogatódzás, a sok félreértés és a sok elvesztegetett idő.

Az angol és francia szakmunkákról nem is szólok, hisz talán csak minden ötvenedik magyar fényképész jártas e nyelvekben.

Legcélravezetőbb útnak kinálkozik tehát érett mesterek jó akaratu, lelkiismeretes és önzéstelen vezetése, hogy rájuk hallgatva, őket és tanácsaikat követve, mégis némi fejlődésre juttassák a kezdő mesterek és sedédek gyakorlatlan műérzéküket. Itt azonban először is az a kérdés kíván feleletet, hogy miként kezdjük meg az oktatást, hol keressünk, melyik munkakörben anyagot arra, hogy az érzék csiszolását elősegítsük.

A kezdők, mihelyt a műterem állandó munkásaivá szegődnek, legyenek éber figyelemmel a tapasztaltabbak minden mozdulata iránt, melyek a fényképészt illetik. A vendégek udvarias elfogadása és előzékeny bevezetése bizonyos simaságot, elegantiát, megnyerő maga-tartást és tetszetős modort szerez a munkásoknak. Sympathiát ébreszt, jó hangulatot kelt és odaadó engedékenységet biztosít arra, hogy az actus végrehajtásánál mi leszünk azok, kiknek helyes műérzékére figyel a leveendő személy. Ez a simaság azután minden munkánkra a csin és elegantia pöcsétjét üti rá, mert megszokjuk a nyersség levetkőzését és a finom kézi fogások gyakorlását.

*) Nem sokáig kell már erre se várni, mert — tudunkkal — lapunk egyik belső dolgozó társa a jövő évben ki fogja adni magyar nyelven „A fényképészet aesthetikájá”-t.

Különös gonddal kísérik az állítás minden fogását; az arcz vizsgálásától kezdve egész addig, midőn a „most“ szónál megtörtént a levétel. Az alakok szép állítása már kifejtett műérzék eredménye, de ha egyes testrészek mozgatait okszerűen szabályozni akarjuk; ha az egész test tartásának bizonyos természetes kecsességet szándékozunk adni, vagy ha a ruha ránczainak tapintatos elrendezésével izlésesen engedjük feltűnni a test aesthetikailag megnyerő állását: akkor meg kell figyelni az előttünk munkálók minden fogását. Kérdegetni kell az okokat, tüzetesen kutatni és a megokolásra érdeklővel figyelni; mert csak úgy hágy maradandó nyomot bennünk a munka minden részecskéjének ügyes elvégzése. Az aesthetikai állítás legsikeresebb megoldást csak akkor nyer, ha minden oldalról tapasztalt kezek vezetik; s e tapasztalat hosszú megfigyelés eredménye. Az a feladata tehát a kezdőnek, hogy jó szívvel és hálaival fogadjon el minden figyelmeztetést, mely érettebb munkástól származik s józan megfontolással gondoljon ő maga is utána, hogy meennyiben és miért helyes az, a mit neki megszívlelés végett ajánlottak.

A képtárak beható szemlélése különösen kedvelt foglalkozása legyen a kezdőknek; mert az egyes remektől bennünk keltett érzések átgondolása és az azoktól érintett műérzék belső, önkényt felébredő szava mindig gondolkodóba ejt, hogy melyik főstmény tárja elénk leghívebben a természetes csoportosítást, és melyiknek kivitele vall gyöngébb érzékre az erőltetett testtartás visszaadása miatt. A domborművek és faragványok, de különösen a szobrok kész alakokat mutatnak be olyan positurában, mely az apparatus előtt is megállhat. Ezeknek tanulmány gyanánt való tekintése és beható gondolkodással vegyült vizsgálása igen jó elméletet ad a gondos mester gyakorlati utasításaihoz.

Magáról az aesthetikai állításról majd máskor szólunk s akkor elmondjuk azokat a főbb nézőpontokat is, melyek normalis körülmények közt irányadók lehetnek; itt legyen elég a mesterek jó indulatú tanácsára való utalás.

A kezdő az állítás munkáját mindig oda szegzett figyelemmel kísérik, de utólagosan is győződjk meg ennek helyességéről a positiv-képeken, melyek már készen tárják eléje azt, a mit ő csak a gyakorlati műveletnél látott. A mesterek legyenek közlékenyek, oktatók, figyelmeztetők és jóakaró tanítók, hogy a kezdők valóban tanuljanak s hozzájuk ragaszkodással lehessenek. Legyen a bizalom kölcsönös, mert ez a legjobb tanító.

Mіндеzen lényeges műveleten kívül ne feledjk a tanulni vágyók szakunk többi körét se; mert mindenütt más-más műveletről szerezhetnek maguknak tiszta fogalmat. Itt a csinos kiállítás, amott a gondos figyelés; itt a mértékek pontos megtartása, amott az izlés kívánja a jó érzéket. A positiv-képek izléses elkészítése éppen olyan kellemes benyomást kelt a szemléelőben, mint a műtermek csinos bebutorzása, vagy a vignetteur-ök közül a legalkalmasabban és legjobban oda illőnek használata. Ezekre nézve az élemedettek munkája az irányadó, melyből a tanuló természetes eszével következtethet a helyes érzék műveletére, ha t. i. érdeklődése és hajlama folytonosan kíséri az efféle productumok szemmel-tartásánál.

A mint e néhány vonásból is láthatjuk, körülbelül a bizalmas és közlékeny mester lehet csak tanácsaival a tanuló ébredő műérzékének legbiztosabb fejlesztője. A gyakorlat itt minden, ha t. i. a hozzá kiegészítésül alkalmazott elmélet nem vezetett rossz útra; ez a csontváz, melyre a hust oly módon lehet elméleti munkával finoman kidomborodó tagok alakjában megszerezni, a mint az valamely aesthetikus szépérzékét teljesen kielégíti. És mégis mi az oka, hogy oly sok — folytonosan és gyakorlatilag is munkálkodó — tompa érzékű fényképészszel, oly tömördek izléstelen munkával és visszatetszést keltő fogással találkozunk a fényképkirakatok képjeinél?... Ez azért van, mert a kezdők, elfeledkezve céljuk nehézségeiről és a széles körű tapasztalatot követelő érzék fejlesztéséről, csak úgy félvállról veszik a jó tanácsokat. Szívesebben foglalkoznak szabad óráikban mással, hogy sem magukba mélyedve tanulnának, vagy — ha többen jönnek össze (pl. nagy városban) — néhány műérzékű fogás és aesthetikai törvény megvitatásával foglalkoznának. Maguk a kevés gyakorlottsággal bíró mesterek sem gondolnak izlésük fejlesztésével; ezért az a sok lomtárba hányható fénykép, melyek az ily — ihlettséggel nem bíró — fényképészek műterméből (?) kikerülnek. Ezekben sem a műérzéknek, sem az aesthetikai szépérzék követelményei kielégítésének, sem a csinos munkának semmi nyoma nincs; hiányzik belőlük az a lélek, az az élet, mely a jól sikerült fénykép szemlélésekor a finom izlést, a mérsékelt phantasiát vagy a szépművészet iránti rokonérzést hozza hullámszába a nézőben. Ezeknek szemlélésekor aesthetikai visszatetszés keletkezik bennünk, mely oly kellemetlenül érint, hogy a rossz hatást el nem titkolhatjuk.

Mi az oka tehát a fejlett műérzék hiányának?

A hanyagság, mely visszatartja a legtöbb fényképészt, különösen a kezdőket a képtárak, szobrok, kiállítások és jó nevű fényképészek productumainak szemlélésétől. Semmi elevenség, semmi kíváncsiság nincs bennük, hogy érdeklődésük fokozódásával műérzékük táplálékot nyerne s így megmarad a közepes irányban. Tanulni, haladni és búvárkodni nem akarnak, pedig a hiányzó alapot csak szorgalmas munkával lehetne kiegészíteni; ettől azonban idegenkednek. Mit tesznek a német fényképészek? ha négy-öt összekerül már kicserélik eszméiket; az állítás, világítás és egyéb, szakjukba vágó themáról vitatkoznak; fényképeket bírálnak meg s az észlelt jelenségek körül tisztázzák az eszméket, hogy így műérzékük és aesthetikai fejlettségük csiszolódjék. Mi kerüljük egymást, s a helyett hogy közös erővel igyekeznénk haladni a szépben, a kenyéririgység áldozatai leszünk s a mi műérzékünk oly tompa marad, mely nem fogékony az aesthetika iránt!

Csak a haladott kor és fejlett izlés szükségének engednének tehát fényképészetünk kevésbé gyakorlott mesterei és a segédek, ha meggondolnák, hogy iparágunk naponkint művésziébbé válik s a ki a szépben nem halad a korrallal, az alant marad; munkáin pedig a kontárkodás és gyarló kezek nyomai láthatók!...

Dr. Takácsi S—y A.

A nedves eljárásról.

(Folytatás).

1. Festőanyag-oldat.

Egyelőre, míg t. i. a kereskedésekben más tiszta festőanyagok lesznek kaphatók, a kékes és sárgás eosin ajánlható. Ezeknek akármelyikéből $\frac{1}{2}$ grammot 160 ccm. 95°-u alkoholban oldunk fel hosszas rázással. A föl nem oldott részt fenékre szállni hagyván, a tiszta részt letöltjük.

2. Colloodium.

Miután 2 gr. bromcadmiumot 160 ccm. alkoholban feloldottunk és megszürtük: három annyi közömbös celloidon-colloodiummal, — mely 2% gypapot tartalmaz — elegyítjük össze. Némely célra a vastagabb colloodium előnyösebb; ilyen pedig úgy állítunk elő, ha $2\frac{1}{2}$ gr. bromcadmiumot 3 ccm. alkoholban feloldunk, ezután megsűrjük s mint főtebb hárommennyi colloodiummal elegyítjük össze; de a colloodium ne két, hanem $2\frac{1}{2}$ % lögyapotot tartalmazzon. Az ilyen colloodium üveglapon kissé nehezen terül el és ezüstözése is hosszabb ideig tart. Az ilyen — vékonyabb vagy vastagabb — 95 ccm. colloodiumhoz 5 ccm. sárgás vagy kékes eosin-oldatot adván, jól összerázzuk. Legjobb, ha e már főstött colloodiumot sárga üvegedényben tartjuk és a napvilágon így sem hagyjuk sokáig állani.

A colloodiumot a főtebb adott mennyiségnél több eosin nem teszi érzékenyebbé a sárgás szín iránt, sőt általában minden szín iránt érzékenytelenebbé lesz. Ha pedig az adott mennyiségnél kevesebbet adunk hozzá: a colloodium általában érzékenyebb ugyan, de a sárgával szemben megfordítva érzékenytelenebb lesz; a főtebbi arány tehát kísérlet útján kellő mennyiségűnek bizonyult.

3. Ezüstoffürdő.

50 gr. jegeczes ezüstsót 500 ccm. vízben oldunk és 13 ccm. (1 : 100) jodkali-oldatot töltünk hozzá s annyi jegeczetet, míg savanykasságra mutat, melyre 6 csepp elegendő. A légenysavat itt nem használhatjuk savanyításra, mert a festőanyagra (az eosinra) felbontó hatással van és így mellőznünk kell.

Mint hogy a bolti festőanyag tisztátalansága miatt a színezett colloodiumos lapok fűrésztésénél az ezüstoldat könnyen elromolhat, azért a rendes ezüstoffürdőt, melyet arczképekhez és egyéb effélékhez használunk, ne alkalmazzuk, hanem e célra külön tartsunk ezüstoffürdőt, és pedig csak annyit, hogy lapos tálczában lehessen a colloodiumos lapot színével, vagyis colloodiumos felével, lefelé fordítva fűrésztelni.

4. Az előidéző, erősítő és rögzítő.

Ezek ugyanazok itt is, mint a nedves eljárásnál használtak, melyek már eléggé ismeretesek; és éppen úgy alkalmazhatók, mint ott; a lapok is úgy

kezelhetők és ebben van ez eljárásnak egyik előnye, hogy t. i. a régi nedves eljárástól nem tér el semmiben. A kinek a régiben gyakorlata van, annak a színes lapok kezelésében legkisebb fönnakadása sem lehet. Pyrogallus-, sublimat-, uran- vagy ólomerősítőt itt is éppen olyan sikerrel lehet használni, mint a nedves eljárásnál.

5. Az eljárás módozatai.

A takarítatlan üveglapokat, miután az erős savanyú vízből kivettük, jól lemossuk és tiszta lepárolt vízbe teszszük; ezután gelatine-ozzuk, melyet így készítünk:

1 gr. gelatine-t 300 gr. meleg vízben feloldván, megsűrjünk s 6 ccm. chromtimsó oldatot (1:50) adunk hozzá. Most a lepárolt vízből egy lapot kivesszünk, lecsepegni hagyjuk s a gelatine-oldatból a lap egyik szögletére, a megfogottal szemben levő jobb oldalra, úgy töltünk keveset, hogy terjedésével maga előtt a vizet előre tolja s annak helyét maga foglalhassa el; ekkor a lapról egyik szögleténél letöltvén, ismét töltünk rá a gelatine-ból s miután egyenletesen elterjedett: ezt már nem hagyjuk kárba menni, hanem a tömeg közé úgy eresztjük vissza, hogy léghólyagok ne támadhassanak. A lapot behúzás után száradás végett portól ment helyre állítjuk függőlegesen. Így százakra menő lapokat készíthetünk előre, melyeket nemcsak e célra, hanem olyan gelatine-emulsió alá is használhatunk, melynek a lapról könnyen leváló tulajdonsága van.

Az így előre elkészített lapot rendes módon huzzuk be színes colloidiummal, de fűrésztése már hosszabb ideig tart, mint a közönségesnél szokott, és pedig azért, mert a bromnak az ezüsttel való egyesülése lassabban szokott történni, melyhez azonban 5 percznyi idő elég; de ha a collodium vastag, a fűrésztésre 5 percznél több idő is kívántatik; és pedig annál több idő, minél vastagabb a színes colloidium. Ha azonban az adott minőségűnél erősebb, vagyis több ezüstöt tartalmazó oldatban fűrésztjük: a bromezüst alakulása gyorsabban mehet végbe.

Az ezüstfűrésztő savanyúságát időnként lackmus-papirossal kell kémlelnünk s ha szükségét látjuk, savanyítanunk is szükséges.

A laboratoriumban narancsszínű lámpaüvegen szűrt világosságnál dolgozhatunk. Minthogy az eosin a collodiumot csak nagyon keveset teszi érzékenynyé a piros szín iránt, tehát ilyen világosságnál is működhetünk; sőt sárga fényenél is, ha az érzékenyített lapot árnyékos helyen kezeljük, vagy ha a lapot élével tartjuk az élénk sárga világossággal szemben.

6. A lapok megvilágítása.

A mint fentebb is említettük, az eosin-bromlapok csak harmad részben olyan érzékenyek, mint a közönséges jodezüst-collodium-félék; e szerint kell tehát megvilágításukra az időmennyiséget számítanunk. Színes képek levételénél — pl. a tankönyvemhez mellékelt czímlappal szemben — az eosinos colloidium a mély sárga szín iránt nem mutat annyi érzékenységet, mint némelyek

várhatnak. A chromsárga és ultramarinkék csaknem egyenlő világos; ellenben a rózsaszínű festőanyag, craplack iránt már nyilvánul az eosin hatása. De más színnél is (zöld) kiválóan feltűnő ez a hatás. Ha pedig a kék szín erejét még inkább gyöngíteni akarnók: akkor sárga üveglap használatát kell igénybe vennünk. A mellékelt (színes) lap levételéhez sárgás üveglapot használtunk, melynek megválasztása szintén figyelmet kíván.

A mellékelt színeskép nem egészen éles; ez onnan ered, hogy sárga, tükörüveglap helyett közönséges sárga, és nem eléggé tiszta ablaküveget voltam kénytelen használni. Sajnálatos, hogy mikor tükörtiszta üveglapon keresztül készíthettem volna új levételt: e munka már sajtó alatt volt. A sárga, tükörüveglap színminősége nagyon lényeges: igen sötét, a világítás idejét hosszabítja, a nagyon világos pedig a kék szín hatását nem eléggé szabályozza. A kellő minőségű spectroscopicus módon ismerem meg. A kinek e körül kevés ismerete volna, fényképezési úton is meghatározhatja. Az ehhez szükséges eszközök: sárga üveglap stb. Bayrich ezégtől (Berlinben) megrendelhetők.

Ezek után azonban koránt se gondoljuk, mintha minden színes képet üveglapon szűrt világossággal kellene levennünk; vannak képek, melyeket rendes világosságon is teljesen jól le lehet venni. A ki színes képek levésével sokat foglalkozik, kísérlet útján csakhamar megtudja, melyiket lehet szabadon vagy sárga üvegen keresztül levenni. Önkényt érthető, hogy a sárga, fényes tükörüveg-lemez az érzékeny lap megvilágításának idejét a rendesnél gyakran háromszor hosszabbra nyújtja; mert a legjobb sárga üveglemez is nemcsak a kék színt, hanem a sárgának egy részét is elnyeli.

Az eosinos collodium-lapok megvilágításához applanat-tárgylencsét használók, melylyel még teljesen szabadon, diaphragma nélkül is kielégítő éles és tiszta képeket lehet előállítani. Hogy pedig a hosszas expositio alatt a nedves lap meg ne száradhasson: olyan kazettát alkalmazunk, hogy az érzékeny lap elé tiszta üveglapot tehessünk, mely — ha a leveendő kép kívánja — sárga színű lehet.

7. A második ezüstoffürdő.

A megvilágított lapot, mint rendesen szokás, elő lehetne idézni, ha a collodiumban levő festőanyag tisztátalansága miatt az első ezüstoffürdőt annyira meg nem rontaná, hogy némely lapon fátyolosság, rendetlen fellegetes csapadék, vagy a lap szelétől befelé bágyadt vonalak nem támadnának. Különösen ez utóbbi hiba a legártalmasabb. Ezeket a hibákat kikerülni, vagy legalább erejükben gyöngíteni úgy lehet, ha a lapot, érzékenyítés közben az első fürdőben le és föl elég gyorsan mozgatjuk. De ha az ezüstoffürdőt — sokszoros használat közben — a szerves anyagok nagyon megtámadták és ennek ellenére az említett hibákat mégis kikerülni akarnók: nincs más segítség, mint egy második ezüstoffürdő, melyet előidéző ezüstoffürdőnek is nevezhetünk. Tehát a lapot exponálása után a következő ezüstoffürdőbe tesszük: 50 gramm ezüstsó, 500 gr. víz és 4—8 csepp (1.22 spec. súly) légenysav.

Ez oldatban gyorsan le és föl mozgatva, 2 perczig hagyjuk a lapot, miközben a rá tapadott tisztátalan ezüst lemosul, s az erős savanytól az eosin felbomolván, rajta a kép pöcsétek nélkül idézhető elő.

Önkényt érthető, hogy gyakori használat után ez a második, vagy előidéző ezüstfürdő is elpiszkosodik. melyet, miután közömbösítettünk és az előírt módon ismét megsavanyítottunk: mint első ezüstfürdőt lehet használni; de ne feledjük, hogy használat előtt ezt a fürdőt is kémelelnünk kell lackmus-papirossal.

8. Az előidézés.

A kép szokás szerint, mint a nedves eljárásnál, vasoldattal idézhető elő; de hasonló eredményre elvényes előidézőt is használhatunk s úgy szólván még előnyösebben, mert ezzel a lapon kevésbé támadhatnak foltok, mint a savanyú előidézővel. Ezért ha elvényes előidézőt akarnánk használni, akkor csak egy ezüstfürdő is elegendő; tehát a második, vagyis az előidéző ezüstfürdő, elmaradhat. A megvilágított lapot lapos tálczában előbb lepárolt vízben mosogatjuk, vagyis le s föl emelgetjük, azután csap alatt 5 perczig, s ismét lepárolt vízben mossuk kevés ideig, midőn a következő elegyítéssel idézzük elő: 2 ccm. szénsavas ammonium-oldat (1 : 6), $\frac{1}{2}$ ccm. bromkalium-oldat (1 : 4), 1 ccm. pyrogallus-oldat (alkoholban 1 : 10) és 30 ccm. lepárolt víz.

A nagyon kevés ideig megvilágított lapnál az adott mennyiségnél a szénsavas ammoniumból a körülmények szerint többet is vehetünk, csak ne feledjük, hogy a szénsavas ammoniának feloldás előtt nem szabad oxydálnak lenni; feloldásra csakis tiszta jegeczes állapotút használjunk.

(Folyt. köv.)

Közi: Veress F.

Egy, a szárazlapok előidézésénél tapasztalt akadály.

Ezelőtt mintegy három hóval azt tapasztaltam, hogy a kora tavaszon készített, s egytől-egyig hibátlanul dolgozó lemezeim, egyszerre csak megtagadták a szolgálatot.

Az előidézéssel kifejlett ugyan a kép a bőrözetten, de kellő erősségét szerfelett későre érte el, s ilyenkor minél tovább volt a lap az előidézőben, annál fátyolosabb lett.

Ez már magában véve elég nagy s elkedvetlenítő baj volt rám nézve; de e mellett igen gyakran az üveg és bőrözet között különböző alakú, olyan piszkos fényes foltok támadtak, minők a collodiumos lemezeknél mutatkoztak, ha az üveg rosszul volt takarítva. S ezen átnézve vörössárgás foltokat többé semmi módon eloszlatni nem lehetvén, e miatt egy levételnél 3—4 üveget kellett felhasználnom, hogy legalább egy tűrhető legyen.

Hogy minő aggodalmat okoztak e jelenségek, azt minden fényképész gondolhatja.

Kezdettem keresni a baj okát. Akkortájt néhány napig nagy forróság volt, azt hittem tehát, hogy egymáson fekvő üvegeimet a nagy hőség tette fátyolosokká. S mert nem minden lemez foltosodott meg, a foltosodást a hiányos üveg-tisztításnak vagy a bőrözet megromlásának tulajdonítottam.

De gyanum leginkább az előidézőre irányult, mert ekkor kezdettem használni ujonnan rendelt két kiló sóskasavas kálimat. Az ugyanegy kereskedésből máskor rendelt sóskasavas káli mindig hiba nélkül működött, azért fel se tettem volna, hogy valami idegen anyagot tartalmazhasson, s azt hittem, hogy nem lévén teljesen közömbös, helyre lehet hozni.

Lapunk t. szerkesztője szíves utasításában szintén a közömbösítést ajánlván, meg is próbáltam ezt, de ennek daczára is a lemezek fátyolosak s igen gyakran foltosak lettek.

Végre három havi nyomozás után más kereskedésből (A. Molltól) rendeltem sóskasavas kálit, s az ebből készített fürdőben a megromlottnak vélt száraz lapok kristálytisztán jönnek elő s erősödnek meg, a foltoknak pedig nyomuk sincs!!

Nem irhatom le tehát örömet, mely a szépen fejlődő próba-lap látára egész valómat eltölté.

Egyszersmind nem tehetem, hogy ne ajánljam t. pályatársaimnak, mi-kép ha valamely kereskedésből jó sóskasavas kálit kapnak, ne késsenek rögtön utána nagyobb mennyiségben hozatni, nehogy egy későbbi rendelménnyel olyat kapjanak, minőt én kaptam, mert tudjuk, hogy az egyszer leküldött árut az eladó többé vissza nem veszi.

Hogy minő idegen anyag vegyülhetett a sóskasavas káli közé? nem tudom. Annyit vettem észre, hogy olyan erős kénköförszagú volt a száraz sóskasavas káli, minő szagot máskor nem éreztem.

*

Együttal legyen szabad az általam két év óta mindig sikeresen használt előidéző módokról is röviden szólnom.

Én a sóskasavas káli magas ára miatt kezdettől fogva soha se öntöttem el a használt folyadékot, hanem mindig üvegekbe gyűjtve, mikor 3—4 liternyi volt, akként tettem ismét használhatóvá, mint ezt lapunk t. szerkesztője a „Fényk. Lapok“ 1882. évi 5. számában a 72-ik lapon ajánlja.

Ezért idéző asztalomon mindig 3 üveg sóskasavas kálioldat áll; t. i. egyik üvegben a vaséleccsel vegyes használt folyadék, a másodikban a megújított régi oldat, a harmadikban az 1—3 arányban vegyített egész új sóskasavas kálioldat.

Ha idézni akarok, mindig az első üvegből töltök jó bőven a tálczába s ebbe teszem a lapot. Ha a világítási idő a rendesnél több talált lenni, már eme régi oldatban is szépen kezd fejlődni s erősödni a kép, s ilyenkor a má-

sodik üvegből vagyis a megújított régi előidézőből töltök egy keveset közéje, meg néhány csöpp vasoldatot, s szép negatívot kapok.

Ha a kép nem akar mutatkozni, letöltök az első folyadékából, s a tálczában maradt mennyiséghez képest még egy annyit töltök hozzá a második üvegből, s most már a vasoldat kevesenkénti hozzáadásával fejlesztem a képet.

Ha az árnyékrészek így sem fejlődnek kellőleg, jele, hogy kevés volt a kitevési idő. Ekkor már teljesen új oldatot töltök rá; ez azonban ritkán történik, mert legtöbbször a régi oldatokat használom.

Natront felette ritkán vegyíték bele, bromot soha sem.

Ily módon én kevés új sókavas kálit fogyasztok, s két év alatt a gyakran újított s folyvást használt előidéző soha meg nem tagadta a szolgálatot, míg azután a fennirt két kilónyi rossz anyag tönkre nem tette a régi folyadékot is, úgy hogy most mintegy 8 liternyi oldat várja az üvegből való kiöntést, mivel helyrehozatala semmikép sem sikerült.

*Botár Imre,
fényképész.*

Fényképezés a Tátrán.

Üdvözlét Áspis barátomnak (?)

Éktelen dörömbözés riasztott föl kedves hajnali szunyadásomból. Az ilyen álmából kizavart ember pedig hasonlít a vízbefutóhoz, ki mindenhez kapkod és még ha a saját fülét markolja is meg, azt hiszi, hogy az valami mentő eszköz, mely kirántja a vízből. Nem volt nekem szükségem semmiféle ébresztő villanyos ágyra, mert csak kifordultam a vánkosok közül, mint a jó dunántúli dődölle a láboshól, s azon vettem észre magamat, hogy székeket, mosdótálat, asztalt stb. burokat föl egymásután. A kancsót is feldöntvén, a belőle kiömlő víz csurgása, meg a künn szakadó zápor locsogása hirtelen azt a rémgondolatot ébresztette föl bennem, hogy bizonyosan a rakoncátlan Tisza öntött ki ismét s már a padlásról folyik be hozzám a víz; a rettentő dörgés pedig az ágyú vészjele lehet. Ámde a másik pillanatban már eszembe jött, hogy a Kárpátok közt lakom, hol ugyan szintén Tisza a basa, de nem a Tisza!

Töprengeni kezdék, s midőn már eszemet a rémület miatt annyira begyöpösödve éreztem, hogy egy egészséges gondolat sem villant át rajta, ismétlődött a borzasztó dörömbözés, mely ajtómat sarkából való kivetéssel fenyegette. Rohanok oda, úgy a mint kifordultam az ágyból és fogvaczogva nyöszörögtem:

— Ki az? mit akar? Itt nincs durchhaus!

— Express levél! . . .

No hiszen eresztettem én ki a számon erre gyertyagyújtás közben egy kis hajnali ébresztőt, mely éppen nem hasonlított sem eszmére, sem dallamra, de még elegicus hangulatra nézve se Schubert ábrándos ébresztőjéhez.

Kinyitottam az ajtót s íme egy bőrig ázott, csúron vizes postaszolga didergett előttem, kinek belépése után jégsarki hideg levegő csapta meg amúgy is érzékeny bőrömet, és egy kis hevenyészett pocséta keletkezett óriás esőernyője alatt.

Olyan terjedelmes és nagy pecsétes levelet nyomott a markomba, melynek láttára azt hittem, hogy legalább is a bihémi király hív meg abban udvari kutyapezérnek! A vevényt alá is kellett írni. Nem hogy itt nálam, de még az egész faluban sincs tinta. Mit tegyek? Az élelmes postaszolga úgy látszik praktizálta már ezt az állapotot, mert egész otthoniason leült a fotelbe, kinyújtotta sáros lábait a pompás szőnyegen s egy pillanat alatt lehúzta a csizmáját. Először is vagy 2—3 liter iszapos víz jutott a szabad levegőre, melyet nyomban pipaszár, makrapipa, szárkáló, dohányzacskó, bajuszpedrő, bicsak, tűzkő, tapló stb. efféle „tüzes szerszám“ követett és szép disharmoniában kezdett úszkálni a vizen.

— Mi a menküt csinál? Pocsékká teszi a szobámat! . . .

— Pocemkáj! pocemkáj! Palajbász megkeresnyi! — mentegetődzék a jámbor tót.

— Köszönöm szépen, az nekem is van! de már e közben egy rettentő ácsplajbászt nyomott a markomba, melylyel olyan hasas betűket vetettem a vevényre, mintha legalább is „adó fizetési figyelmeztetés“ lett volna az a papíros.

Mikor azután az a monstrum-plajbász megtette kötelességét, szép csendesen ismét visszavándorolt azzal a sok jószággal a csizmába, ez a gazdája lábára, a gazda pedig rettentően halálkódva a kapott borra valóért, a folyosóra: elkezdtem öltözködni . . .

— Lássuk hát mi ez? . . . Az irás ismeretlen, a czimzés angol, de a pocset egy rettentő nagy patkós bakkanecsnak a lenyomata! Mi lehet ez? Szent borzalommal vágtam ki s íme mi hull az asztalra belőle? Ármányos ellenségemnek, annak az Argus-szemű Áspisnak a keze írása! Uram könyörülj! hát már itt is rám talált ez a gyilkos! Hát már a Kárpátok közt sem alhatom tőle nyugodtan, pedig égre-földre ígerte a szerkesztőnk, hogy nem mondja meg ennek az embernek soha, hogy hol vagyok! (Hát mástól nem tudhatta meg? Szerk.) . . . Kezdem olvasni, hát csak azon veszem észre magamat, hogy holmi csöndes guttaütés-féle simogat, mert ismét rólam szól az ének.

No csak ez hiányzott még! s miket mond el benne?! Szent atyám! ha ennek csak század része is igaz volna, akkor én igazán becsukatnám magamat a bolondok házába! Hogy lehet megengedni, hogy egy ilyen tisztességes lapban olyan nyelves ember is írjon? kinek kenyérkeresete a fillentés, természete a csipkelődés, mintha bizony itt is nem volna elég szűgyog?! . . . Ámde pszt! Ez már a szerkesztő jogaiba vág, ott pedig már nincs többé szavam! Jól van, poroljanak ki, hanem a botnak is két vége van. Nem maradok én mindig ebben a tót fészekben, elkerülök én még Kolozsvárra s akkor Áspis úr majd „leszámolunk“! Páros víaskodásra hívom ki, még pedig husággal, ölessel; döntsön ez közöttünk (talán: üssön ez közénk? . . . Szerk.); mert egyikünknek halni kell,

ha nem is egészen. Ha pedig megszökik, köröztetem s ha megtalálom tortura alá vetem, úgy hogy halála előtt még két órával élni fog. Ez lesz bosszúm. Rettegjen!..

Nem erről akartam én tulajdonképen írni, hanem hát fölébredésem is ballábbal történt s így csoda-e, ha az epe előntött s már hajnalban megcsinálta az a gonosz ember a nappali hangulatomat, mintha bizony nem várhattam volna arra a hitvány czikkre, míg nyomtatásban is (fájdalom!) megjelenik. A tót népviselet lefényképezéséről szerettem volna valamit lo-csogni, ámde ez előtt is betette már Áspis az ajtót, mert holmi tót Marinkákat commandirozást, sifonért, két szívet és egy dobbanást emlegetett: s így erővel belém akar, pardon: rám akar kötni valamely tót leányt, hogy gyanusítsa már amúgy rossz hírbe hozott aesthetikai érzékemet a szép iránt. Már most ha én elkezdek a tót népviseletről írni, úgy első sorban a tót leányokról s azok toilette-járól kell megemlékezni! Ezzel aztán kész a konc, mert ez a nyelvés ember olyan infámis következtetésekkel hozza ki, hogy mennyire rajongok a tót leányokért, a milyenekről, (de nem a tót leányokról!) sem a sophistáknak, sem Stuart Millnek nem volt fogalma. Elég neki ha elpattan egy kis rakéta, mert ő már Uchátius-ágyú hömbölésévé nagyítja.

Azért sem fogok hát a tót népviselet lefényképezéséről szólni, hanem igenis elmondom a szerkesztő úrnak, meg a t. olvasóknak, (de nem neki,) hogy miképen végződött a mi kirándulásunk, mely a Táttra nevezetesebb pontjainak lefényképezését vette czélba.

Incognito akartam ugyan mindig maradni a t. olvasók előtt, de ha már egyszer (többszöri sikertelen fondorkodás után) föllebbentette Áspis a szerkesztőség gárdáját elrejtő fátyolt és oda tolt szégyenlős arczommal a publicum elé: ám tudja meg mindenki, hogy igenis Dr. Bigyisz Athanáz a becsületes nevem, és nem olyan csúszó-mászó állatnév, mint Áspis!...

(Vége köv.)

Dr. Bigyisz Athanáz.

Az olajföstmények lefényképezéséről.

(Stürenburg dr. után.)

(Folytatás.)

Másként áll a dolog az egyszerű objectívok használatánál. Itt a fény gyengülése a fénylő lencsefelület és a lencsék üvegvastagsága miatt egészen reducálódik, úgy hogy ezen objectívok igen fénylő s testiesebb képet adnak, melyben az egyes részek (nevezetesen a tájék) valóban előre vagy hátra lépve látszanak. Éppen így van az olajképek levételénél is hasonló objectívokkal. Ezek olyan képet adnak, melyen az egyes részek az eredetihez képest éppen oly különböző síkban látszanak feküdni, mely által az a perspectiva tekintetében nagyon nyer.

Az egyszerű objectivok csakugyan nem is szabadok a gömbölyű alak hibáiból; de ezek akkor lépnek föl, de csak alig észrevehető módon, midőn az eszközöket némileg nagyobb átmetszetből (4'' stb.) alkalmazzuk. Midőn az ilyen objectivok távolsága az eredetitől, viszonyban az összerkesztett objectivhoz rendkívül nagy, úgy ilyen eszközökkel igen nagy képet készíthetünk, a nélkül hogy az egyenes vonal görbülése észrevehető volna. Ha az ilyen lencsék nagy átmetszetük miatt igen sok fényt bocsátanak át, úgy ezekkel igen tiszta képet készíthetünk, épen mint a fentebb említett objectivokkal. Ezen egyszerű lencsékkel tehát oly helyeken is dolgozhatunk, melyekben aplanat stb. objectivok nehezen alkalmazhatók.

A legtöbb esetben egyszerű tájkép-objectivokkal, igen jó és plastikailag hatásos fényképeket adhatunk az olajföstményekről, ha ezek átmetszete nem igen nagy és az objectívot nem erőltetjük meg, a portrait-objectivok használatát pedig csak végső szükségben korlátozzuk.

Ebből következik, hogy az egyszerű tájkép-objectivoknak nagy értéket kell tulajdonítani az olajképek visszaadásánál. Optikailag véve ez ugyan nem egészen helyes, és ezen állásponton tekintve, a tulajdonképeni objectivok felett elsőséggel is bírnának; de nem kell feledni, hogy az objectivok eme tulajdonsága specialiter a síma lapok visszaadására vonatkozik. Ezeknek tehát a síma lapokat teljesen símán és laposan kell visszaadni. Habár az olajképek is hasonló szabály szerint a síma lapokra vezethetők vissza, mégis nem mint ilyenek, hanem mint testies tárgyak állanak elő. E szerint mindenek előtt arra kell tekintettel lenni, hogy ezen testiesség és ennek hatása a fényképen megmarad. Az olajföstményről készült fénykép megitélésénél épen úgy kérhető a a művész, mint a műkedvelő: vajjon mi ennek a hatása? Ha az alakok vagy az egyes részek lépnek föl, melyek a képen mint látható testek hatnak, a fényképen is ilyenek-e? Igen ritkán pedig azt kérdezik, vajjon a fénykép is matematikailag helyesen adja-e vissza az eredetit a reproductióban?

Az ilyen festői hatás, mely legtöbbször a szín hiányát feledteti, leginkább az egyszerű lencsék használatával szaporodik. Ezzel nem szükségképen van az mondva, hogy a reproducáló objectivok erre a célra alkalmatlanok és mindig teljesen lapos, hatástalan képeket adnak. Van methodusunk a fényképészeti levételhez, melynek segédelmével ezen eszközökkel is vihetünk plastikát a fényképészetbe; ámde ez a világítás idejének nagyon szabatos eltalálását és ennek rendes használatát kívánja, mert az egyszerű objectív használata mellett a plastika főleg az eszközökkel érhető el.

Ezen körben ki kell zárunk használatból az olyan szerkezettel bíró nagyszögű objectivokat, melyek fénygyöngeségük következtében igen sok ideig való megvilágítást követelnek. Ezeknek használata különben is csak direct napfénynél ajánlatos. Ezenkívül szerfelett megnehezíti a munkát a rendkívül rövid gyűjtőpont és e miatt igen rövid távolság az eredetitől, mivel ez sokkal érzékenyebb a távolság különbsége iránt, mint az aplanat stb.; az eszközök szabálytalan felállításánál az elferdítés még nagyobb mint a többinél.

Az olajföstmények lefényképezésénél gyakran igen czélszerű beleigazítás az objectivnál a felhőellenző, a mint az a tájfényképezésnél és a felhők fentüntetéséhez is gyakran igen jó szolgálatot tesz. Ez a felhőellenző az objectivnak befoglalásához alkalmazott készülék, mely megengedi, hogy az objectiv alsó vagy felső részét többé-kevésbé elsötétítsük vagy pedig az eredetitől jövő fényt többé-kevésbé távol tartsuk. Efféle készüléket legsikeresebben olyan tájképeknél lehet használni, melyeken az ég erősebben hat, mint a táj zöldje.

A mondott objectivok kiválasztása után figyeljünk a fényképezési levételek methodusaihoz fordíthatjuk.

Ezek alatt, szigorú értelemben véve, csak azon módszereket kell érteni, melyeknek segédelmével a negatívokat előállítjuk; itt pedig minden egyéb olyan eljárást is figyelembe kell venni, melyek olajföstményekről való fényképek előállításához sikeresen használhatók. Ezen a téren tettek különben legtöbb kísérletet, hogy az olajföstmények lefényképezésére a legjobb módszert megtalálhassák. Némely szakember a régi vörös collodium használatát ajánlja; mások ismét chloridot adnak a collodiumhoz, vagyis azt hiszik, hogy a chlorezüst jelenléte a jod- és bromezüst mellett a fény iránt érzékeny rétegben jó eredményhez juttat. A bromezüst fölléptével az hittük, hogy a hiányok, melyek más eljárásához tapadtak elháríthatók és így sikeres eredményhez juthatunk. A legnagyobb nehézséggel összekötött eljárás mégis az, melylyel színes üveg segédelmével vagy éppen színes collodiummal akarnak az olajképekről levételeket készíteni. Ezen utóbbi eljárás is tehát egész napjainkig minden nagyobb gyakorlati eredmény nélkül maradt, éppen úgy, mint a fentebb említett methodusok közül a chlorezüst használata. A vörös collodium igen kemény képeket ad és rendkívül meghosszabbítja a világítás idejét, ha némi jó eredményhez akarunk jutni.

(Folyt. köv.)

Szabadon ford.: D—ó Dádé.

INGYEN-ROVAT.

Kerestetik egy szolid magaviseletű segéd, ki mind a kétféle retouche-irozásban kellően jártas. Az illető állandó alkalmazást nyerhet Berky Dezső fényképezésnél Szatmárt, hová az ajánlatok is küldendők.

A SZERKESZTŐ IZENETHI.

Cs. G. Bp. Czikke alkalmas, de megkésvén, csak a jövő számban kezdhetjük meg. Szíves készregeért fogadjja üdvözetünkkel köszönetünket.

K. F. Köszönettel vettük. Szíves üdvözet!

HIRDETÉSEK.

„VIGNETTEUR.”

Practicus készülék ez, melynek segítségével a legszebb oval vagy körte alakú elmosódást készíthetjük. Különböző nuance- és állandó formákban egyidejűleg a levétellel, tehát directe a negatívon. Az eredmény felül nem multható, művészi és elegans. — 4 mintakép ára műtermünk egyéb specialitásának árjegyzékével együtt **1 frt. 10 kr.**

Jandaurek H.

fényképész Teschenben.

8—10

Levelezés: magyarul, itálul, németül, csehül és lengyelül.

ANGERER & SZÉKELY

Gelatine-emulsió-lemezek gyára gép-praeeparatioval

Bécsben, (IV. Weyringergasse 13.)

Tudatjuk az érdekeltekkel, hogy emulsiós lapokat a következő árakon adunk el:

10 darab lap ára:

	frt. kr.		frt. kr.		frt. kr.
9:12 cm. . . .	1.20	16:21 cm. . . .	3.60	30:36 cm. . . .	12.80
12:15 "	1.80	18:23 "	4.80	34:39 "	15.80
12:16 "	1.80	21:26 "	6.—	36:42 "	18.—
18:16 "	2.10	23:28 "	7.50	39:47 "	21.—
18:18 "	2.40	26:31 "	9.—	40:50 "	24.—
18:21 "	2.70	28:34 "	11.40	47:58 "	32.—

A fentebb megjelölt nagyságú lapok készletben vannak; ezenkívül kívá-
natra 70—100 cm nagyságú lapot is elkészítünk.

Tükörüvegnél az ár a két üveg közötti árkülömbőség szerint nagyobb.

A megrendelések vagy az ár előleges beküldésével, vagy utánvétel szerint történhetnek.

A csomagolás 10 frtnyi megrendelésig 30 kr.; azon felül az áruk értéké-
nek 3%-ja szerint számítatik.

Főraktár Budapesten: Thallmayer & Seitz uraknál.

9—12

TÜRKELE LEOPOLD

RAKTÁRAIBAN

Bécsben (Elisabethstrasse 3.) és Budapesten (Károly-körút 24.)

TALALHATÓ:

MINDENNEMŰ FÉNYKÉPÉSZETI ESZKÖZ.

A leghivesebb opticusoktól készített fényképező gépek (apparatu-
sok); közkedveltségű amerikai mód szerint készített hátterek (Hin-
tergrund); csinosan faragott butorok; emulsiós lemezek; nagyon
jó minőségű s különböző szintű albumin-papiros és hevíthető si-
mító gépek.

Tiszta és biztos hatású vegyszerek.

Mindezen tárgyak jóságuk mellett igen
olcsók is.

10—12